

TEUCRIUM FRUTICANS L. U FLORI
DALMACIJE

(Mit deutscher Zusammenfassung)

IVO TRINAJSTIĆ

(Iz Instituta za botaniku Sveučilišta u Zagrebu)

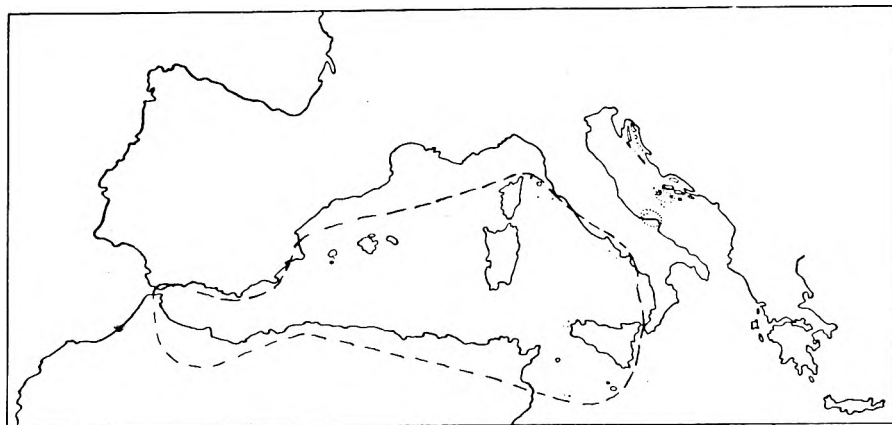
Vršeći komparativna fitocenološka istraživanja na području srednjo-dalmatinskih otoka u toku proljeća 1964. godine, moju su pažnju naročito privukle stijene središnjeg dijela poluotoka Stračine na otoku Visu. Naime, tu sam u opsegu područnih vegetacijskih grupacija našao nekoliko zanimljivih i rijetkih biljaka, koje nisu bile zabilježene u vrlo iscrpnom popisu flore toga otoka (R. D o m a c 1955). Tako sam u sastavu vegetacije gariga našao *Cytinus hypocistis* var. *kermesinus* i *Teucrium fruticans*, a u opsegu vegetacije stijena vrste *Ephedra nebrodensis* i *Alyssum leucadeum* s.l. (ad *A. medium* vergens ap. A. G i n z b e r g e r 1921), dok je to vrsti *Anthyllis barba* jovis drugo nalazište u viškoj flori (usp. R. V i s i a n i 1952, R. D o m a c 1955). Svakako je među spomenutim biljkama najinteresantnija vrsta *Teucrium fruticans*, jer joj je to do sada drugo nalazište u flori Dalmacije.

Za područje Dalmacije bilježi vrstu *T. fruticans* prvi puta A. G i n z b e r g e r (1921) iz malog nenaseljenog otočića Sušca (Cazza), a po njemu i A. H a y e k (1931), kao jedino nalazište u okviru čitave balkanske flore.

Na temelju podataka A. F i o r i j a (1925—1929) i G. B o n n i e r a (1934) možemo razabrati da je vrsta *T. fruticans* raširena uglavnom na području španjolske, talijanske i sjevernoafričke obale i nekih otoka u Sredozemnom moru, ali je svagdje vrlo rijetka, dok je na zapadnojadranskoj obali Italije zabilježena za Monte Gargano i otok Tremiti (A. F i o r i 1925—1929).

Prema tome vrsta *T. fruticans* ima izrazito zapadnomediterransko raširenje (slika 1), pa je u tom smislu L. A d a m o v i ć (1933) i priključuje grupi zapadnomediterranskih biljaka u okviru mediteranskog flornog elementa, a to se podudara i s najnovijom analizom mediteranske flore istočnojadranskog primorja, koju je proveo S. H o r v a t i ć (1963).

Cjelokupni areal vrste *T. fruticans* odražava reliktnu priliku tercijarne mediteranske flore. Danas su njena nalazišta u Sredozemlju ograničena uglavnom na obalnu liniju i mnogo veće i manje otoke Sredozemnog i Tirenskog mora. Prodor te vrste prema istoku uslijedio je vrlo

Sl. 1. Areal vrste *Teucrium fruticans* L.
Abb. 1. Areal der Art *Teucrium fruticans* L.

vjerojatno preko Apenina na Monte Gargano, na zapadnoj obali Jadrana. Njena, pak, otočna jadranska nalazišta ocrtavaju napredovanje prema istoku posredstvom montegargansko-palagruškog spoja, koji je predstavljao važan most između središnjeg dijela Apeninskog i zapadnog dijela Balkanskog poluotoka. Tim je putem došlo do prodora mnogih predstavnika balkanske flore duboko na zapad sve do Apeninskog poluotoka, ali su paralelno i mnoge zapadnomediteranske i apeninske biljke, na isti način, prodrle prema istoku, neke od njih doprle i do kontinentalnih predjela istočnojadranske obale Balkanskog poluotoka, dok ih se većina zaustavila na istočnojadranskoj otočnoj barijeri.

Kako do danas u flori Dalmacije, koja je relativno dobro poznata, nije vrsta *T. fruticans* zabilježena nigdje sjevernije ni istočnije od otoka Visa, možemo pretpostaviti da je njen prodor prema istoku bio zaustavljen prekidom spoja, što je i uvjetovalo današnju dalmatinskojadransku disjunkciju areala vrste *T. fruticans* (slika 2).

Zaključak

Vrsta *Teucrium fruticans* rijetka je biljka u flori Jugoslavije. Najprije je bila zabilježena samo za mali nenaseljeni otočić Sušac (Cazza) zapadno od otoka Lastova, ali je nedavno nađena i na otoku Visu, gdje ulazi u sastav vegetacije gariga na poluotoku Stračine.

Po tipu svog areala pripada vrsta *T. fruticans* skupini zapadnomediterranskih biljaka u okviru mediteranskog flornog elementa, a prodrla je na područje Dalmacije posredstvom montegargansko-palagruškog spoja. Međutim, veza je vrlo vjerojatno bila prekinuta prije nego što je dosegla dalmatinsku obalu Balkanskog poluotoka, pa je, prema tome, dalmatinsko-jadranska disjunkcija vrste *T. fruticans* na području srednjodalmatinskih otoka izrazito reliktnog karaktera.

ZUSAMMENFASSUNG

TEUCRIUM FRUTICANS L. IN DER FLORA DALMATIENS

Ivo Trinajstić

(Aus dem Botanischen Institut der Universität Zagreb)

Die Art *Teucrium fruticans* ist eine seltene Pflanze in der Flora Jugoslawiens. Zuerst, wurde sie nur auf dem unansässigen Inselchen Sušac (Cazza), westlich von der Insel Lastovo entdeckt, aber letzens wurde sie auch der Insel Vis, als ein Bestandteil der Garigenvegetation auf der Halbinsel Stračine, gefunden.

Auf Grund der Arealform gehört *T. fruticans* in die westmediterrane Pflanzengruppe im Umfang der Mediterranflora, und ist auf dem Gebiet Dalmatiens durch die montegargan-pelagosische Verbindung (transadriatische Landbrücke) vorgedrungen.

Die Verbindung, aber wurde vermutlich bevor, sie das dalmatinische Küstenland der Balkan-Halbinsel erreichte unterbrochen und demzufolge hat die dalmatinisch-adriatische Disjunktion der *T. fruticans* auf dem mitteldalmatinischen Inselgebiet einen ausgeprägt relikten Charakter.

Sl. 2. Nalazišta vrste *Teucrium fruticans* L. na području Dalmacije.
Abb. 2. Fundorte der Art *Teucrium fruticans* L. auf dem Gebiet Dalmatiens.

Literatura — Schrifttum

- Adamović L.*, 1933: Pflanzengeographischen Stellung und Gliederung Italiens. Jena.
- Bonnier G.*, 1934: Flore complète illustrée en couleur de France, Suisse et Belgique. Paris.
- Domac R.*, 1955: Flora otoka Visa. Acta pharm. Jug. V, Zagreb.
- Fiori A.*, 1925—29: Nuova flora analitica d'Italia II. Firenze.
- Ginzberger A.*, 1921: Beitrag zur Kenntnis der Flora der Scoglien und kleineren Inseln Süd-Dalmatiens. Oest. bot. Z. 70, Wien.
- Hayek A.*, 1931: Prodrromus florae peninsulae Balcanicae II. Berlin.
- Horvatić S.*, 1963: Vegetacijska karta otoka Paga s općim pregledom vegetacijskih jedinica Hrvatskog Primorja. Prir. istr. Jugosl. Akad. 34, Zagreb.
- Visiani R.*, 1852: Flora dalmatica III, Lipsiae.